

5.2 A KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁS

„...új nemzedéknek kell felnőnie. Olyan új nemzedéknek, amely szakít a múlt természetromboló módszereivel és kíméli, óvja a Földünk még megmaradt természeti értékeit! És ennek a nemzedéknek a neveléséért az idősebb generációknak kell minden erejét, tapasztalatát latba vetnie.”

(Balogh János)

MIRŐL LESZ SZÓ?

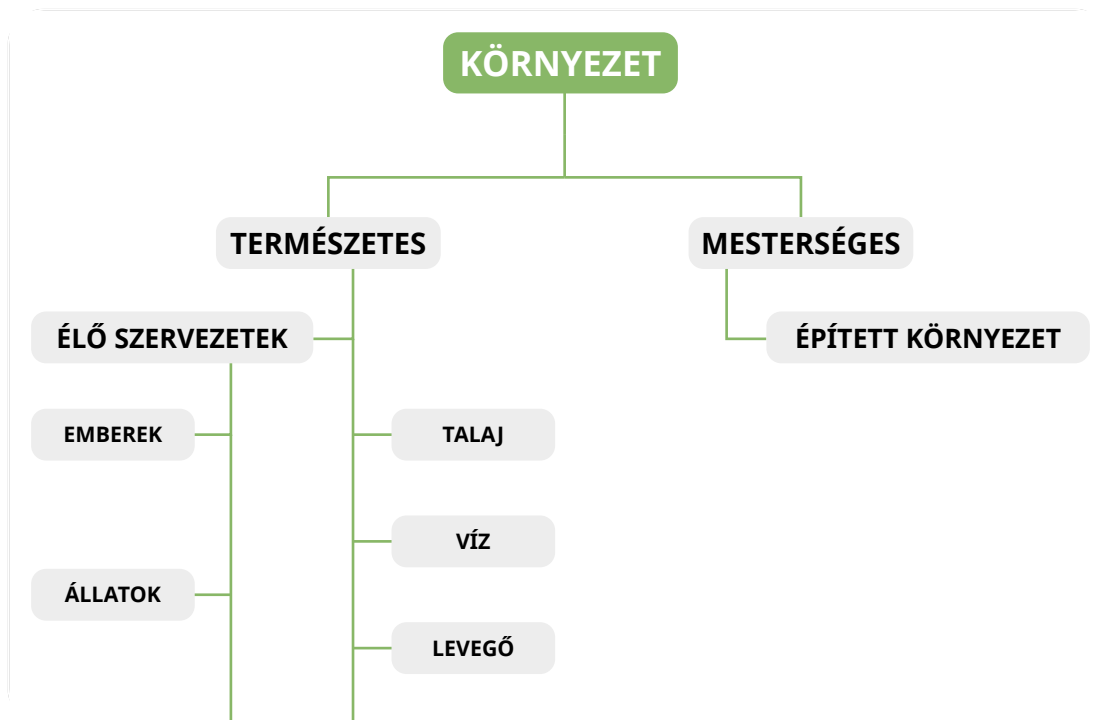
Alapfogalmak

- ✓ a környezet
- ✓ az ember és környezete
- ✓ a környezettudomány
- ✓ a környezeti gondolkodás fejlődése
- ✓ a környezetgazdálkodás
- ✓ a környezetgazdálkodás célja
- ✓ a a környezetgazdálkodás alapelvei
- ✓ a a környezetgazdálkodás tárgya

FONTOS!

Környezet (milió)

„Az élő szervezete(ke)t körülvevő fizikai, kémiai és biológiai körülmények összessége” (Láng 2002), az ember élettere és az azon túli ismert és ismeretlen világ; az emberi fajt körülvevő, azzal kölcsönhatásban álló természeti-, művi- és társadalmi közeg. Az egyedekre, populációkra ható külső kényszerfeltételek összessége (*biológiai környezet*).

5.1 ábra A környezet (Saját szerkesztés, 2021)

A KÖRNYEZET ALRENDSZEREI

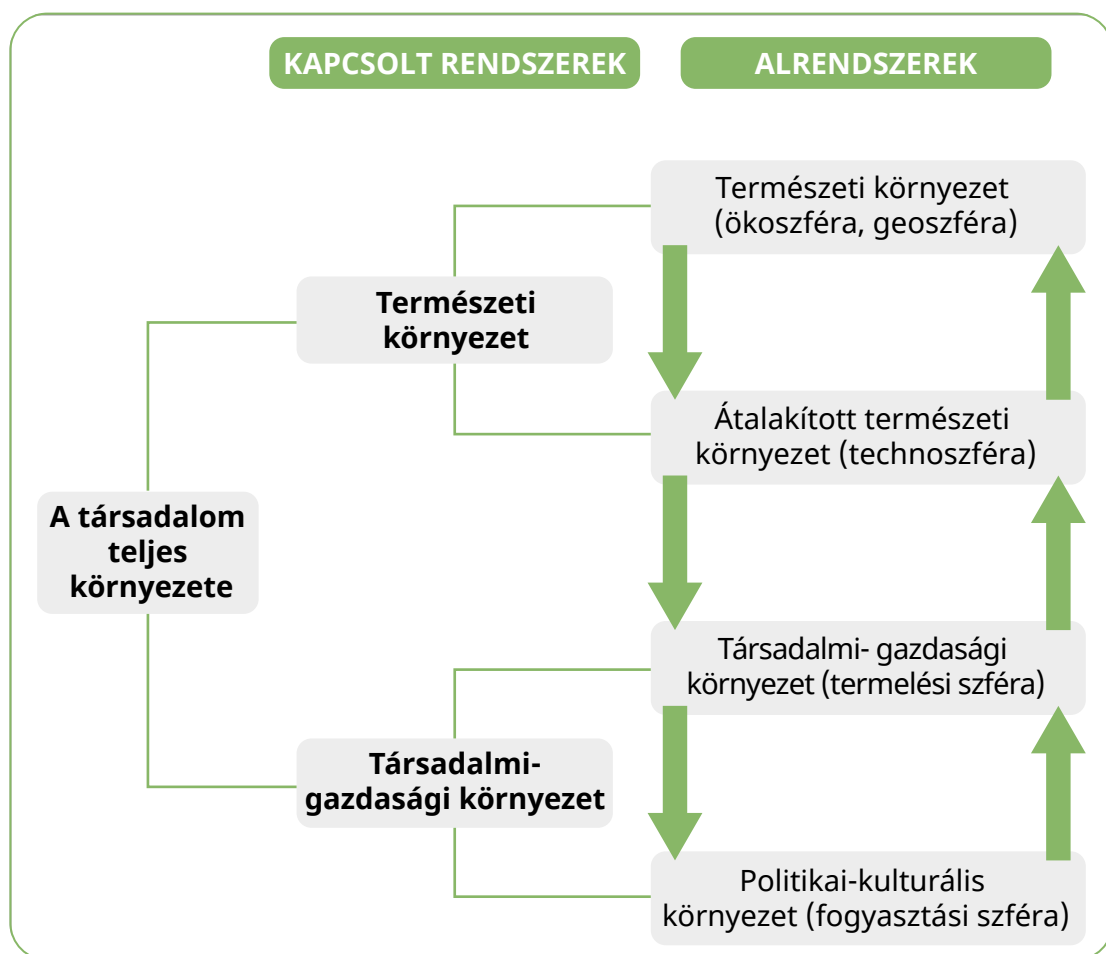
Bioszféra: a Földnek az a szegmense, ahol az élet megjelenhet (szárazföld, szárazföldi felszíni vizek, tenger, levegő)

Ökoszisztéma: a bioszféra olyan része, amely meghatározott klimatikus viszonyokkal, talajadottságokkal, életközösségekkel rendelkezik

Technoszféra (épített, művi környezet, gazdasági folyamatok): tárgyak, szolgáltatások összessége, amelyek emberi tevékenység eredményeként jöttek létre (pl.: lakókörnyezet, munkahelyi környezet)

Társadalmi környezet: A bioszféra és a technoszféra használata: emberi kapcsolatrendszeren keresztül zajlik, kölcsönhatásban vannak.

Hazánkban a környezet szokásos csoportosítása a szakirodalomban talaj, víz, élővilág, táj és épített környezet. A fogalom könnyebb kezelhetősége érdekében a környezetet néhány nagy, összefüggő részre szokták osztani. A Magyarországon használatos felosztás: talaj, víz, élővilág, táj és épített környezet (Gazdag 2018, Sipos 2011).

5.2 ábra A társadalom teljes környezete (Saját szerkesztés, 2021)

EMBER ÉS KÖRNYEZETE

Az ember:

- a földi evolúció csúcán álló gerinces emlős, melyet agyának magas fokú fejlettségéből adódó példátlan gondolkodóképessége emelt évmilliók átalakulás során a bolygó csúcsragadozójává (*biológiai értelmezés*).
- a társadalom legkisebb, önálló egységét jelenti (*társadalmi értelmezés*).
- a Föld egyik igen jelentős szennyezésének (*a humán eredetű környezetszennyezésnek*) az okozója, egyben környezetének egyik legszámottevőbb átalakítója (*környezetvédelmi értelmezés*).

<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/szakkepzes/gepeszet/az-ember-es-kornyezete/ember-es-kornyezete/magyar-termeszetvedelmi-logo>

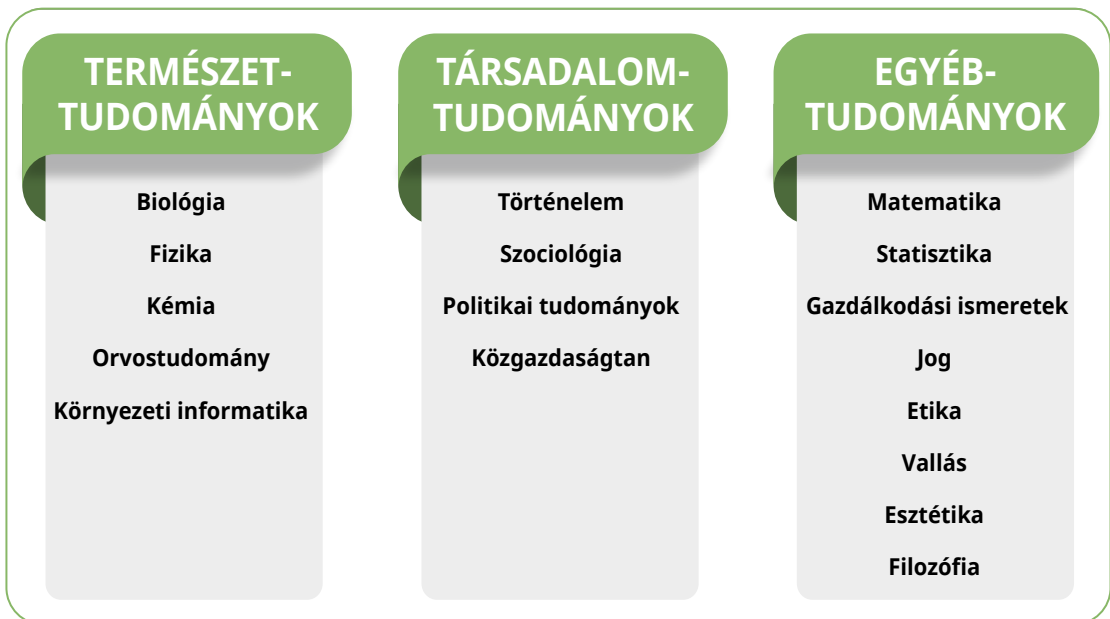
A környezet része az ember, ugyanakkor az az embert körülveszi, a környezetben él, tevékenykedik.

5.3 ábra A környezet kiterjedése (Saját szerkesztés, 2021)

A KÖRNYEZETTUDOMÁNY

A környezettudomány rendszernek a bioszférát, vagy leegyszerűsített szituációkban a társadalmat tekinti. A környezettudomány több szakma és tudományterület hatalmas ismeretanyagát foglalja magában:

5.4 ábra A környezettudomány, mint szintetizáló tudomány (Saját szerkesztés, Buday-Sántha 2009. alapján, 2021)

! FONTOS!**Környezetgazdálkodás**

„Olyan ökológiai és ökonómiai szemléletmódot egyesítő diszciplína, amely a természetes és az ember okozta környezet védelmével, helyreállításával, fejlesztésével és optimális hasznosításával kapcsolatos tervezési-szervezési, gazdasági szabályozási és szervezeti rendszereket foglalja magába” (Szilágyi 2023). A természetes környezet, a természeti erőforrások, és az emberi alkotások hosszú távú, szabályozott hasznosítására törekszik, miközben a társadalom reális igényei mellett az ökológiai rendszer stabilitásának fenntartását is szem előtt tartja. A tervszerű gazdasági tevékenységek során a gazdálkodási folyamatban környezetkímélő technológiákat alkalmaznak, így a tevékenység során figyelmet fordítanak arra, hogy ne pusztítsanak el élőlényeket, ne károsítsanak élő rendszereket és élettelen természeti értékeket, s ne károsodjon az ember egészsége sem. Ezzel a felelősségteljes magatartással érhető el az emberi szükségletek kielégítésének hosszú távú biztosítása, az emberi igények és a környezet harmonikus összhangjának megteremtése (Láng 2002, Rakonczay 2004, Tenk 2010).

A környezetgazdálkodás feladata a társadalom erőforrásokat felhasználó tevékenységeinek számszerű leírásán túl a források és a fogyasztás működésének, szabályozásának és fenntartásának általános környezettudományi analizálása. Teendője továbbá a természeti, épített és humán erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás elveinek elsajátítása. Azoknak az általános, minden erőforrás-fogyasztó gazdasági ágazatra egyaránt jellemző szerkezeti és működési törvényeknek megértése, amelyek a fenntartható gazdálkodást biztosítják.

A jól működő környezetgazdálkodáshoz egységes környezetgazdálkodási stratégia szükséges. Ennek megalkotása állami feladat. Így a termelés, a fogyasztás és a társadalom életszínvonala a környezettel összhangba kerül. Ennek eszközei:

- a környezeti terhelések mérséklése;
- az erőforrások optimális és korlátozott használata;
- a szociális és biológiai sokszínűség megőrzése;
- a dinamikus ökológiai egyensúly fenntartása.

A környezetgazdálkodás széles eszközrendszerrel valósítható meg: a tervező munkában a környezeti rendszerek sajátosságaihoz, terhelhetőségéhez kell igazítani a környezettervezést, a korábbi gazdálkodás során degradálódott környezet állapotát pedig a környezetfejlesztés során javítani kell. A tervezés és a fejlesztés egymástól elválaszthatatlan tevékenységek.

A környezetgazdálkodás hosszútávú célja a környezettudatos társadalom megvalósulása, ahol a termelés és a fogyasztás is környezetbarát (*Tenk 2010, Buday-Sántha 2009*).

Történeti áttekintés

- Rádöbbenés (60-as évek)
- Intézményesülés, hivatalos elismerés (70-es évek) ENSZ Közgyűlése először 1968-ban foglalkozott a természetvédelem és a környezetvédelem ügyével
- Hatékony intézkedések, nemzetközi együttműködések (80-as évek)

OLVASD EL!

https://www.elobolygonk.hu/Elmenybutik/Konyvajanlo/2021_07_13/a_termeszettol_a_kriziseink_kezelesehez_is_sokat_tanulhatunk

KÉRDÉS

- Mik mezokörnyezetének legfontosabb természeti és mesterséges értékei?

KUTASS

- A környezeti gondolkodás mikor jelent meg hazánkban? A környezeti problémákkal mikor kezdtek el Magyarországon intézményi szinten is foglalkozni?

FELADAT

▶ **Állítsa időrendbe! Első a legkorábbi esemény legyen!**

- Római Klub létrejötte
- Fenntarthatóság elvének feltűnése
- Környezetvédelem szükségességének felismerése
- Kiotói Egyezmény
- Kimeríthetetlen természeti javak elve

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

- Milyen tudományterülethez tartozik a környezetgazdálkodás?
- Melyek a környezet alrendszerei? Hogyan viszonyul egymáshoz az ember és környezete?